

Jonas Melinder, enheten för social utveckling

2024-08-28

Stockholmsenkäten Stockholms län 2024

Stockholmsenkäten är en enkätundersökning med frågor som rör ungdomars alkohol- och drogvanor, brott och trygghet, skol- och fritidsvanor, psykiska hälsa, föräldrarelationer med mera.

Undersökningen genomförs vartannat år och riktar sig till elever som går i grundskolans årskurs 9 och gymnasiets år 2.

Syftet är att ge underlag till beslut och planering av exempelvis brotts- och drogförebyggande insatser samt att

- kartlägga elevernas drogvanor, brottsvanor, trygghet, hälsa med mera
- ge underlag för forskning och utveckling
- mobilisera elever, skolpersonal och föräldrar i det förebyggande arbetet.

Tolkning av resultat från denna typ av undersökningar bör göras utifrån ambitionen att identifiera trender och följa utveckling över tid.

Variationer från en mätning till annan behöver inte betyda att utvecklingen har ändrats markant åt något håll. Resultaten kommer till bäst användning i kommunerna för att anpassa det lokala arbetet utifrån de resultat som framkommit. På aggregerad nivå, ur ett länsperspektiv, kan det vara värdefullt att försöka identifiera mönster som återkommer vid analys av samtliga kommuners resultat över tid.

Stockholmsenkäten är framtagen av Stockholms stad. Sedan början av 2000-talet har många andra kommuner i länet också valt att genomföra undersökningen. I många kommuner är det obligatoriskt för kommunala skolor att delta i undersökningen medan fristående skolor uppmuntras att delta.

Kommunerna finansierar sina skolundersökningar och Länsstyrelsen tar fram kommunjämförande sammanställningar av resultaten.

Datainsamling har upphandlats genom LOU, där det vinnande företaget Origo Group AB har genomfört undersökningen.

Postadress

Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress

Regeringsgatan 66

Telefon

010-223 10 00

Fax

010-223 11 10

E-post/webbplats

stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Resultat 2024

Den senaste Stockholmsenkäten genomfördes våren 2024 i 25 av länets 26 kommuner där 36 374 ungdomar i 436 skolor besvarade enkäten.

Varje deltagande kommun analyserar och använder sina resultat och det är i kommunerna den bästa kunskapen finns om lokala förutsättningar och utveckling. Kommunerna har också kunskap om sin respektive svarsfrekvens och eventuella bortfall i årets enkätundersökning, något som kan påverka kommunala resultat.

Nedan följer ett urval av årets länsgemensamma resultat uppdelat på områdena droger och spel, brott och utsatthet för brott, psykisk hälsa samt skola, fritid och föräldrar.

Fler använder nikotinprodukter – men färre röker

Sett över tid har tobaksrökning bland unga minskat i länet, liksom i riket som helhet.

Fler tjejer än killar, 17 respektive 7 procent i årskurs 9, uppger att de röker dagligen eller ibland, vilket är en svag minskning från 2022 års mätning. Det har blivit vanligare att röka e-cigg/vejpa än att röka vanliga cigaretter, vilket särskilt märks bland tjejer.

Bland eleverna i gymnasiet år 2 röker 19 procent av tjejerna medan det fortfarande är färre killar, 12 procent, som svarar att de röker dagligen eller ibland. Jämfört med 2022 då andelarna var 24 respektive 16 procent ser vi därmed en minskning av andel elever som röker, framför allt bland eleverna i år 2 på gymnasiet.

Andelen elever som snusar har fortsatt att öka i en majoritet av kommunerna, särskilt bland tjejer i gymnasiet som främst använder det tobaksfria vita snuset. En tydlig ökning från 17 till 22 procent syns sedan förra mätningen år 2022. Det vita snuset blir allt vanligare jämfört med det traditionella snuset med tobak i. Att snusa är fortsatt vanligast bland killar, men skillnaderna mellan könen har minskat. Även bland eleverna i årskurs 9 syns en ökning från förra mätningens 10 procent för båda könen till årets 14 procent för pojkar respektive 13 procent för tjejerna.

Stora skillnader i hur 18-årskontrollen efterlevs i kommunerna

Tillgängligheten till tobak är fortsatt hög. På länsnivå är det nästan hälften av killarna och en tredjedel av tjejerna i årskurs 9 som röker eller snusar köper sin tobak själv i butik eller kiosk, trots att det är förbjudet att sälja nikotinprodukter till personer under 18 år. Men variationerna mellan kommunerna är stora, från 12 till 78 procent i hur många som köper sin egen tobak. Kommunerna har tillsynsansvaret gällande försäljning av folköl och tobak, vilket innebär att varje kommun ansvarar för att kontrollera att åldersgränser följs bland handlare som säljer tobak eller folköl.

Föräldrar spelar roll

Föräldrars inställning och agerande spelar roll. Bland killar i årskurs 9 uppger nästan var femte att de får röka eller snusa för sina föräldrar.

Motsvarande för tjejer i årskurs 9 är drygt var tionde. Även i denna fråga finns stora variationer inom länet. I kommuner där elever svarar att de får röka eller snusa för sina föräldrar är också användandet mer vanligt bland de svarande eleverna.

Drickandet minskar – fler killar väljer bort alkohol

Under 2000-talet har alkoholkonsumtionen bland ungdomar i Sverige minskat. Länets utveckling vad gäller alkoholkonsumtion liknar den som syns nationellt i motsvarande årskurser, där alkoholkonsumtionen fortsätter att minska, särskilt bland killar.

En majoritet av eleverna i årskurs 9 uppger att de inte dricker alkohol: 70 procent av killarna och 57 procent av tjejerna, vilket är ungefär i linje med förra mätningen. Samtidigt uppger ungefär var femte tjej i årskurs 9 att de en gång i månaden eller oftare dricker sig berusade, vilket är en svag ökning från år 2022. Det finns tendenser till en svag polarisering under senare år med en ökande andel som avstår helt från alkohol och andra droger samtidigt som en mindre grupp uppvisar större konsumtion.

I gymnasiets år 2 uppger ungefär 40 procent killarna och 35 procent av tjejerna att de inte dricker alkohol medan en fjärdedel uppger att de dricker sig berusade varje månad eller oftare, vilket är i nivå med förra mätningen.

Minskat narkotikabruk

I jämförelse med riket som helhet är andelen som någon gång använt narkotika, både i årskurs 9 och i gymnasiets år 2, högre i Stockholms län. I resultat från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) nationella undersökning "Skolelevers drogvanor" från 2023 framkommer att 7 procent av eleverna i årskurs 9 och 15 procent i gymnasiets år 2 någon gång har använt narkotika. Sett över tid har dessa siffror sett ungefär likadana ut de senaste decennierna.

Med detta sagt kan ändå konstateras att för tredje mätningen i rad syns en liten minskning av andelen elever i årskurs 9 med erfarenhet av narkotika.

Det är fler killar än tjejer som använt narkotika. Cannabis är det i särklass vanligaste preparatet, både i årskurs 9 och i år 2 på gymnasiet.

3 procent av killarna och 2 procent av tjejerna i årskurs 9 har använt narkotika den senaste fyraveckorsperioden vilket kan jämföras med 4 procent för båda könen år 2022.

Även bland gymnasieeleverna syns en liten minskning av andelen som använt narkotika någon gång under senaste fyraveckorsperioden. Andelen killar är i

år 5 procent och tjejerna 3 procent mot år 2022 då andelarna var 8 respektive 5 procent.

Av eleverna i årskurs 9 som inte har använt narkotika uppger 18 procent av killarna och 21 procent av tjejerna att de har haft möjlighet att prova. Jämfört med Stockholmsenkätens senaste mätningar innebär det en minskning över tid. Även bland eleverna på gymnasiet syns en minskning. I år var siffrorna för killarna 36 procent och för tjejerna 33 procent. Tittar vi tillbaka och jämför mot år 2020 då siffrorna var 44 respektive 41 procent kan vi konstatera en minskning över tid.

Sniffning ökar bland tjejer – lustgas vanligast

Andelen elever som sniffat har varierat under åren, men år 2024 svarar 8 procent av tjejer i årskurs 9 att de någon gång sniffat/boffat, vilket är den högsta sedan 2010. Bland gymnasieeleverna är ökningen ännu tydligare då 12 procent av killarna och 13 procent av tjejerna i år svarar att de sniffat/boffat. Det kan jämföras med år 2018 då siffrorna var 5 respektive 3 procent. Vid frågan om vad man sniffat/boffat framkommer att det vanligaste är att ha sniffat lustgas, men även bensin och olika typer av driv- och tändargaser förekommer.

Fler upplever problem i samband med att ha satsat pengar på spel

Andelen killar som uppger att de satsat pengar på spel de senaste tolv månaderna är betydligt större än andelen tjejer i båda årskurserna.

Skillnaderna mellan könen tycks också öka över tid då andelen tjejer som uppger att de satsat pengar på spel minskat över tid, medan samma mönster inte går att utläsa för killar.

I årskurs 9 svarade 30 procent av killarna och 5 procent av tjejerna att de satsat pengar på spel de senaste tolv månaderna. Det innebär en ökning av andelen killar jämfört med 2022 då 26 procent av killarna satsat pengar på spel.

Av killarna som har satsat pengar på spel de senaste tolv månaderna har 40 procent i årskurs 9 svarat att de upplevt problem av sitt spelande. Bland tjejerna är siffran 34 procent. Vid förra mätningen var siffrorna 35 respektive 33 procent. Även bland gymnasieeleverna noteras en ökning av andel killar som upplevt problem i samband med sitt spelande.

Många tjejer upplever psykiska besvär

Över tid visar resultaten att en allt större andel elever, framför allt tjejer, i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet uppger psykosomatiska (exempelvis huvudvärk, nervös mage, sömnsvårigheter) och psykiska besvär. Enligt enkäten är det gruppen elever som uppger stora besvär som ökat mest.

Trenden har hållit i sig sedan början av 2000-talet och liknande resultat har kunnat ses i nationella undersökningar genomförda av exempelvis Folkhälsomyndigheten. Skillnaden i mående är större mellan könen än mellan kommuner och socioekonomisk kontext.

Årets enkätsvar visar dock att ökningen av psykosomatiska och psykiska besvär har avstannat. Dessutom svarar en större andel av ungdomarna i länets kommuner att det ofta är riktigt härligt att leva – det uppger 70 procent av killarna och 56 procent av tjejerna i årskurs 9 och i stort sett lika många killar och tjejer i gymnasiets år 2.

Majoriteten av ungdomarna uppger en stark anknytning till föräldrarna

Majoriteten av ungdomarna uppger att deras föräldrar har koll på var de är på kvällarna, och det går att se en successiv ökning från år 2010 då 50 procent av pojkarna i årskurs 9 tyckte att så var fallet till 62 procent i årets undersökning. Sett över tid är det tydligt att flickorna genomgående anger högre siffror i båda åldersgrupperna.

De allra flesta föräldrar verkar veta med vem eller vilka ungdomarna umgås med på fritiden, 87 procent av ungdomarna i årskurs 9 och 89 procent i gymnasiets år 2 svarar att det är så. Även här är siffrorna högre vad gäller flickor i båda åldersgrupperna. I gymnasiets år 2 uppger 91 procent av flickorna att deras föräldrar vet med vem eller vilka de umgås med.

I båda årskurserna uppger majoriteten av ungdomarna att de har en stark anknytning till sina föräldrar. Med stark anknytning menas till exempel att den unga personen känner att hen kan be sina föräldrar eller vårdnadshavare om hjälp vid personliga problem, vilket 77 procent i årskurs 9 och 79 procent i gymnasiets år 2 uppger.

Ungefär en av tio i båda årskurserna får svag uppmärksamhet från sina föräldrar eller vårdnadshavare, vilket innebär att de uppger att de inte blir sedda, uppmuntrade eller bekräftade när de gör något bra.

En parameter som mäts i Stockholmsenkäten är om ungdomar upplever inkonsekvens från en förälder eller vårdnadshavare. Det kan till exempel innebära hot för något som den unga har gjort eller att förälderns humör styr hur den agerar mot den unga eller att den unga inte vet hur föräldern ska reagera på något den gjort som ogillas. I årets mätning uppger 36 procent i årskurs 9, och 34 procent i gymnasiets år 2, att de upplever inkonsekvens från förälder eller vårdnadshavare.

Förbättrat resultat gällande utsatthet för brott inom flera områden

Vi ser en minskning över tid av andelen pojkar och flickor i årskurs 2 på gymnasiet som känt sig allvarligt hotade, blivit rånade, bestulna och

misshandlade. Andelen pojkar i år 2 på gymnasiet som uppgett att de blivit misshandlade var 6 procent 2012 och 2 procent 2024. När det gäller personrån upp gav 4 procent 2012 att de blivit utsatta för personrån mot 2 procent 2024. För flickorna i år 2 på gymnasiet som blivit misshandlade har det också skett en minskning, från 3 procent 2012 till 1 procent 2024. När det gäller personrån var andelen flickor i år 2 på gymnasiet som blivit rånade 3 procent 2012 och 1 procent 2024.

När det gäller pojkar i årskurs 9 har andelen som blivit bestulna, hotade och utsatta för misshandel minskat. Andelen som uppgett att de blivit misshandlade var 4 procent 2012 och 3 procent 2024. När det gäller personrån har det skett en minskning från 4 procent 2012 till 3 procent 2024. För flickorna i årskurs 9 är det en minskning gällande dem som blivit bestulna från 11 procent 2012 till 5 procent 2024. Andelen som uppgett att de blivit misshandlade har minskat från 3 procent 2012 till 2 procent 2024. När det gäller personrån är andelen flickor i årskurs 9 som blivit rånade 2 procent, det vill säga lika resultat 2012 och 2024.

Rapporterad utsatthet för våldtäkt fortsätter att minska bland flickor

Andelen flickor som uppger att de varit utsatt för våldtäkt har ökat mellan 2014 och 2020 för att sedan minska fram till 2024. I år uppger 2 procent av flickorna i årskurs 9 och 3 procent i år 2 på gymnasiet att de utsatts för våldtäkt. Fortsatt uppger 1–2 procent av killarna att de utsatts vilket inte förändras under de senaste tio åren.

Anmälningsbenägenheten har minskat över tid hos elever på gymnasiet. Under 2024 upp gav 6 procent i år 2 på gymnasiet att de anmält brottet som de utsatts för. Anmälningsbenägenheten är högre bland elever i årskurs 9 (11 procent), vilket inte förändrats nämnvärt över tid. En lägre andel flickor än pojkar uppger att de anmält brottet till polisen i båda åldersgrupper.

Inga större avvikelser gällande ungas brottslighet i jämförelse med tidigare mätningar

Det finns delar inom området brottslighet där det skett en positiv utveckling. Exempelvis är det en minskning av killar som bär vapen, har misshandlat någon eller begått personrån. Pojkar i år 2 på gymnasiet som misshandlat någon har minskat från 6 procent 2012 till 3 procent 2024. När de gäller pojkar i årskurs 9 som burit vapen var andelen 17 procent 2012 och 10 procent 2024. Andelen som uppger att de begår allvarligare brott ligger runt 2–4 procent av killarna och 1–2 procent bland flickorna i båda årskurserna.

Skillnaden är fortsatt stor mellan pojkar och flickor gällande trygghet

Fler pojkar än flickor uttrycker att de känner sig trygga om de går ut sent en kväll i området där de bor. Det skiljer 15 procent mellan könen i båda årskurserna. Pojkarna är generellt tryggare än flickor. Andelen flickor i årskurs 9 som uttrycker att de känner sig trygga har ökat med 3 procent mellan 2020 och 2024 medan den har minskat med 1 procent bland pojkarna under samma period. Bland killar i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet svarar 81 procent respektive 85 procent att de känner sig ganska eller mycket trygga. Bland flickorna det 66 procent i årskurs 9 och 70 procent i år 2 på gymnasiet som uppger att de känner sig ganska eller mycket trygga kvällstid.

Andel elever som blir mobbade ökar något i högstadiet

Under perioden 2014 till 2024 har andelen elever som uppger att de känner sig mobbade eller trakasserade i skolan ökat. I årskurs 9 steg andelen från 17 till 21 procent. Tjejer har genomgående uppgett högre nivåer än killar, med 25 procent av tjejerna och 16 procent av killarna som kände sig utsatta 2024. I gymnasiets andra år var ökningen mindre, från 10 till 11 procent. Men även här var skillnaderna mellan könen tydliga, med 13 procent av tjejerna och 8 procent av killarna som rapporterade mobbning eller trakasserier 2024. Sammanfattningsvis visar trenderna att fler elever känner sig mobbade eller trakasserade över tid, med tjejer som oftare än killar uppger utsatthet för mobbning eller trakasserier.

Under perioden 2014–2024 har andelen elever i årskurs 9 som uppger att de varit med att mobba eller trakassera varit relativt oförändrad. Vid årets mätning uppger 13 procent av eleverna uppger att man varit med att mobbat eller trakasserat. En större andel killar (16 procent) än tjejer (10 procent) uppger att de varit med och mobbat eller trakasserat. För gymnasieelever i år 2 har andelen ökat något från föregående mätning, från 4 procent år 2022 till 7 procent år 2024. Även i gymnasiet är det en större andel killarna än tjejer (8 procent bland killar och 4 procent bland tjejer 2024) som uppger att de varit med och mobbat eller trakasserat.

Yngre upplever att vuxna ingriper i lägre utsträckning om någon blir trakasserad eller mobbad

Det har det skett en gradvis nedgång från 70 procent 2014 till 67 procent 2024 i grundskolan gällande upplevelsen av vuxnas ingripande, både hos flickor och pojkar, medan situationen i gymnasiet varit oförändrad med högre andel elever som upplever att vuxna ingriper vid mobbning.

18 av länets 26 kommuner ställer nu frågor om våld till länets unga

Inför 2024 års enkät valde 18 av länets kommuner att inkludera extrafrågor i Stockholmsenkäten för att ställa frågor om bland annat våld i ungas parrelationer, ungas utsatthet av våld av föräldrar, hedersrelaterat våld och förtryck samt köp av sexuella tjänster.